

216
lib. i. cap. xvii. protulimus: ubi Perfarum annum aequalibem, & Egyptiaci similem esse dicit, tricenaria mensibus, & epagomenis quinque constantem. Scriptis autem Ifaacus annis multis post conditum Neuruz Sultanicum. quod argumento est, Tropicum illum populari uero minime receptum fuisse, & Ignatius Patriarcha Antiochenus, cuius epistola ad Iosephianum pag. 256 Scaliger citat lib. ii. Isag. Can. praesenti utitur tempore, cum dicit: *Sicut annos Perfarum esse Solares aquabiles, hoc est non exactos; cum sint diierum ccclxv. Similiter eorum menses est triginta diierum, cum apparet quinque diierum fuiturum.* Sed in illo Ifaac loco quadam sunt ab Christmanno interpretata perperam: que cum illum locum exscriberemus, una cum eius versione imprudentes admisimus. Postquam enim docuit eam esse Persici annationem, ut quadriennio quoque diem unum antevereretur in Romano Kalendario, subiicit: *Ἐν δοῖς ἐπειδὴν οὐλαρένη Περσῶν ἡ τῇ.* hoc est, integris annis 1460. solidi anno Persico. Sic enim reddenda illa fuit, quia male a Christmanno sunt accepta. Nimirum ut quantoque anno Neomenia primi mensis unum diem anticipat, sic post annos 1460. dies 365, qui est annus Persicus. Corrigatur itaque Christmanni interpretatio illa, que in noctrum librum cum error ipso recepta est. Haec argumenta sunt, annum Sultanicum nequaquam civilem esse factum, neque ad contractum adhibitum; ut existimat Scaliger. Qui quidem verba illa Chrysococci non est affectus: *ἴδιαν τὸν αὐτούς θάνατον εἰς τὸν ἀρχὸν αὐτὸν τὸν δέκατον τὸν τρίτον.* hoc est, nullus alius quam 1453. id sufficit. Perperam ergo Crusius historia Politica locum illum ad annum 1452. transluit. Quia & Mercatoris opinio fuit. Quibus causentia placet, confare putant intra dies Pentecostes captam fuisse. Atque anno 1452. cyclo Luna ix. Solis v. littera BA, Pascha incidit April ix. Pentecoste Maii xxviii. Postridie ergo feria 11. expugnata fuerit. De anno consentit Sabellius lib. vi. Enneadis x. quem cumdem, ex quo Byzantini ceptum est imperati, numerat 1451. diem quoque iv. Kalend. Maias notat: sed errore manifistat, pro Junias. Annales Turcici etiannum Hegira non exprimunt; tamen cum inter annum decevi. & DCCCLII. Constantinopolos dominum ponunt, satisdicant anno Hegira DCCCLII. urbem esse captam. Sed addunt, die vigesimo mensis Rebulule. Is est Rabie prior. Anno Christi MCCCCIII. initus annus Hegira DCCCLII. Muhamarram copit Januarii xii. feria vi. Rabie prior Martii xii. feria ii. At Giomadi prior initus Maii x. feria v. Unde Giomadi xx. id est Maii xxix. feria iii. urbem invaserat Turca. Castigandigitur Annales, tum vero Scaliger ipse qui annum Hegira decevi. illis in Annalibus significari putat; & anno ipse Christi MCCCCIII. dominum assignat.

Ad summam capta videtur Constantinopolis anno Christi MCCCCIII. Maii xxix. feria iii. que Trinitatis Dominicana secuta est. In quo Abramini Batichay Hungaricum Chronicon emendandum est, ubi legitur anno Christi MCCCCIII. captam esse feria tercia post Corporis Christi. Leg. antefactum Corporis Christi. Accedit hoc anno 1124. ex quo dedicata primum est a Constantino. Idatus enim in Faltis, Cos. Gallicano & Symmacho, aera CCCXLVIII. dedicata ait esse Constantinopolis v. Idus Maias. Hic est annus Christi ccccxx. Alexandrinum Chronicon iisdem Cos. illud idem esse factum refert. Vide qua cap. xii. hujus libri disputata sunt. Hinc falli confitat Sabellium, qui anno, ex quo Byzantini ceptum imperari, supra millesimum, ac centesimum primo & nonagesimo Constantinopolis esse captam afferit.

CAPUT LXI.

De anno, quo Constantinopolis a Turcis expugnata est.

Quid antiquis in rebus fiet, cum florentissima quondam, retumque dominica civitatis tam recentis calamitatis annus propemodum ignoretur? Tota in annis duobus controversia posita est. Aut enim Christi anno MCCCCIII. aut MCCCCIII. captam esse convenienter. Mili dubium non est, quia id posteriore contingit. Hoc imprimis testatur Historia politica Conflantiana, politana a Martino Cruso edita. *Καὶ τὸν γένετον τὸν τρίτον, τὸν τρίτην, μισθοῦ τοῦ, τὸν τρίτην, μισθοῦ τοῦ, τοῦ.* Hoc modo capta est praeclarissima hanc urbis anno 6961. mensis Maii, feria tercia mani. Annus

Quedamque igitur in quinto de Emendatione Temporum libro, tum in tertio Isagogicorum Canonum de insignibus historiarum intervalis disputans Scaliger ex ingenio suo aliorum ad sententiam adjunxit, si unum alterumve caput exceptis ea partim falsa, vel minime probabilita, partim sibi invicem contraria sunt. quod erat demonstrandum.

DIONYSII

DIONYSII PETAVII E SOCIETATE JESU, DE DOCTRINA TEMPORUM LIBER DUODECIMUS.

PROBLEMA LIBRI XII. DE DOCTRINA TEMPORUM.

Quae in sexto de Emendatione Temporum Libro de Natali Domini, deque Paschatibus quinque, ac de die Passionis: tum de Danielis hebdomadibus, historia Esther, Francorum primis regibus, que sunt totius ferè libri capita, traduntur, in iis quicquid novi excogitatum est a Scali-
gero, falso omne est, & absurdum.

DE ANNO NATALIS AC PASSIONIS
Christi, & aliis quibusdam questionibus.

PROOPEPIA.

QUAM sit abstrusarum reconditarum que rerum in hominibus ignoranti operae & industrie laude, quam fructu, ac pretio jactaverint. Eiusmodi hac est, ad quam nos instituti series operis perduxit, de Christi ortu, & Passione disputatio, que duobus abhinc fere seculis vehementius agitari coepit, hoc praeterea posteriori, ita doctos homines, ac temporum peritos exercuit, ut non singulorum capitum, sed librorum unicum hoc sibi argumentum praefererent. Paulus certe patria Middleburgensis, Episcopus Foroemproniensis in utramque questionem Commentariorum ingentes Tomos duos infumpit. Cuius accessi studio complures alii iisdem de rebus copiosissime disputatione, de Passione ipsa vero potissimum; de qua & ante Paulum, Petrus Burgensis, Abulensis, ceterique non pauci, quos longum est persequei, amplissimas dissertationes ediderunt. Nos in eadem explicanda controversia eo majore utemur compendio, quo illius haec tenus fundamenta, ac principia constitutum; cum quibus ex capitibus ita potissimum quae proficitur, ea singillatim ac per partes superioribus sunt in libris tradita. Etenim qui natalem annum Christi, vel Passionem Chronologicis notis circumserunt, per Olympias, Urbis annos, Julianos itidem, Augufteos, Aetiacos, nec non Herodis, ac Tiberii Imperatoris annos, & ejus generis alia tempora rem deducunt. Quorum omnium

DE DOCTRINA TEMPORUM,

omnium tractatio, ut in unum locum seposita immensam molem disputationis efficit; ita scorsim, uti iam fecimus, & propriis locis enucleata, breviores ac tolerabiles praeceps questioni modum relinquit.

Cum igitur celebres illi omnes temporum cardines quanta potius industria perveffigati, & illustrati fuerint, superef ut illius modo diligentia fructum, ac methodorum omnium ultum in nobilissima, & obscurissima, ac Dionysianos adjungemus. Ita facile omnes intelligent, cum varie opinione expedientur, ad quos annos singulare Christi nativitatem, ac passionem applicent.

LATERCULUM ANNORUM
aliquot ad usque Tiberii mortem.

Anni ab Urbe condita.	Anni Juliani.	C O N S U L E S.	Olympiades.	Annus Aëtatis à Januario.
746	XXXVIII	C. Marius Censorinus. C. Asinius Gallus.	CXCI I	XXII
747	XXXIX	Ti. Claudius Nero II. Cn. Calpurnius Piso II.	II	XXIII
748	XL	D. Lælius Balbus. C. Antistius Vetus.	III	XXIV
749	XLI	Augustus XI. L. Cornelius Sulla.	IV	XXV
750	XLI	C. Calvius Sabinus. L. Pafienius Rufus.	CXCIV I	XXVI
751	XLII	L. Corn. Lentulus. M. Valerius Messalinus.	II	XXVII
752	XLIV	Imp. Cæsar August. XIII. M. Plautius Silvanus.	III	XXVIII
753	XLV	Cosfus Corn. Lentulus. L. Calpurnius Piso.	IV	XXIX
754	XLVI	Imp. Cæsar Augustus XIV. L. Æmilius Paulus.	CXCV I	XXX
755	XLVII	P. Vinicius Nepos. P. Alfinius Varus.	II	XXXI
756	XLVIII	L. Ælius Lamia. M. Servilius Geminus.	III	XXXII
757	XLIX	Sex. Ælius Catus. C. Sentius Saturninus.	IV	XXXIII
758	L	L. Valerius Messala. Cn. Cornelius Cinna.	CXCVI I	XXXIV
759	LI	M. Aemilius Lepidus. L. Arruntius Nepos.	II	XXXV
760	LII	A. Licinius Nerva. Q. Cacilius Metellus.	III	XXXVI
761	LIII	M. Furius Camillus. Sex. Nonius Quintilianus.	IV	XXXVII
762	LIV	C. Poppeus Sabinus. Q. Sulpitius Camerinus.	CXCVII I	XXXVIII
763	LV	P. Cornelius Dolabella. C. Junius Silanus.	II	XXXIX
764	LVI	M. Aemilius Lepidus. T. Statilius Taurus.	III	XL
765	LVII	Tib. Germanicus Cæsar. C. Fonteius Capito.	IV	XLI
766	LVIII	C. Silius Nepos. L. Munatius Plancus.	CXCVIII I	XLII
767	LIX	Sex. Pompeius Nepos. Sex. Apuleius Nepos.	II	XLIII
768	LX	Drusus Tiberii F. C. Norbanus Flaccus.	III	XLIV
769	LXI	T. Statilius Taurus. L. Scribonius Libo.	IV	XLV

LATERCULUM ANNORUM
aliquot ad usque Tiberii mortem.

Anni ab Urbe condita.	Anni Juliani.	C O N S U L E S.	Olympiades.	Annus Aëtatis à Januario.
770	LXII	C. Cælius Rufus. L. Pomponius Flaccus.	CXCIX I	XLVI
771	LXIII	Tib. Augustus III. Germanicus Cæsar II.	II	XLVII
772	LXIV	M. Junius Silanus. L. Norbanus Flaccus.	III	XLVIII
773	LXV	M. Valerius Messala. M. Aurelius Cotta.	IV	XLIX
774	LXVI	Tib. Augustus IV. Drusus Tiberii F. II.	CC I	L
775	LXVII	C. Sulpitius Galba. D. Haterius Agrippa.	II	LI
776	LXVIII	C. Asinius Pollio. C. Antistius Vetus.	III	LII
777	LXIX	Ser. Cornelius Cethagus. L. Vifellius Varro.	IV	LIII
778	LXX	Cosfus Cornelius Lentulus. M. Asinius Agrippa.	CC I	LIV
779	LXXI	Cn. Cornelius Getulicus. C. Catvius Sabinus.	II	LV
780	LXXII	M. Licinius Crassus. L. Calpurnius Piso.	III	LVI
781	LXXIII	Ap. Julius Silanus. P. Silius Nerva.	IV	LVII
782	LXXIV	C. Rubellius Geminus. C. Fufius Geminus.	CCII I	LVIII
783	LXXV	L. Caſſius Longinus. M. Vinicius Quartinus.	II	LIX
784	LXXVI	Tiberius Ang. v. L. Ælius Sejanus.	III	LX
785	LXXVII	Cn. Domitius Ahenobar. A. Vitellius Nepos.	IV	LXI
786	LXXVIII	Ser. Sulpitius Galba. L. Cornelius Sylla.	CCIII I	LXII
787	LXXIX	Paulus Fabius Persicus. L. Vitellius Nepos.	II	LXIII
788	LXXX	C. Cæſtius Camerinus. M. Servilius Rufus.	III	LXIV
789	LXXXI	Q. Plautius Lælianus. Sex. Papinius Gallienus.	IV	LXV
790	LXXXII	Cn. Aceronius Proculus. C. Pontius Nigrinus.	CCIV I	LXVI

Hactenus laterculum annorum, & Consulatum, intra quos Natalis Christi, ac vita ejus omnis, & Pafio coeretur; ut neque natus ante annos illos, neque post eosdem pafius videri posſit. Annorum vero omnis nostra superfrena disputatio eft; in qua illud incondita Urbis, Julianorum, Olympiadicorum, ac ceterorum, cum adscriptis Consulibus, atque inter fe connexio, superioribus libris adeo firmiter adſtructa eft, ut de ea nemini dubitare liceat. Huic igitur solo, cuius à nobis eft explorata, & perfæcta soliditas, omnis nostra superfrena disputatio eft; in qua illud inquiritur, cuin anno Christi Natalis, ac Pafio debeat.

C A P U T I

*Explicantur veterum, imprimisque Bedæ, ac ceterorum
Computistarum sententiæ, de anno natali Christi.*

Quia Natalem Domini certo anno definire conati sunt, unum omnes Lucas testimoniū usurparunt, quod est cap. 111, 23. ubi de Christo ad baptismum accendeat ita scribit: *καὶ αὐτὸς λέγει ὅτι τριάντα ετῶν ἐποίησεν, τὸν οὐρανὸν ἡγεῖται*; &c. Et ipse Jesus erat quasi annorum triginta incipiens; filius, ut putabatur, Joseph filii Heli. Et quoniam filius dubitabundus Lucas atatis annum illum posuit; neque absolute triginta tum annos habuissit, sed quasi triginta scriptis; inde sententiarum varietas est orta: cum alii tricessimum annum expletum, & tricessimum primum initium à Christo fientiant: alii xix. absoltos, inchoato vero tricessimum magis existimant. Ita unius ferè dumtaxat anni discrimen est. Antiquissimum Patrium Justinus Apol. 11. refert ante annos centum quinquaginta, quam apologiam scriberet; natum esse Christum. Si, ut in Animad. Epiph. ostendimus, circa initium Antonini Pii Justinus ita scribat: Imperium autem inicit ille anno communī cxxxviii. decem circiter annis natum prius esse Christum consequens erit, quam vulgo habetur. Sed plerique circiter tricessimum annum à Joanne tinctum esse fientium, de qua re postea. Qui annum, quo Christus in lucem editus est, primus expedit, Clemens est Alexandrinus lib. 1. Strom. *Ἐγένετο δὲ ἡ Κυριακὴ ἡμέρα τῇ ἑρμηνίᾳ, τῇ εἰρησθεῖ τῇ.* *Natus est Dominus noster ὥταν καὶ ἡ νίκησθαι.* Annō vicesimo anno. Etsi non explicat que de anno loquatur, tamē certum est, *Ægyptiorum more, aram Aſiacam intellexisse ab eo tempore deducatam, quo Ægyptii Antonio, & Cleopatra mortui in Augusti potestatem redacti sunt.* Caput est ab Auguſti vicesimo nono die anni Urbis conditae Dccxxiv. Juliani xvi. à quo si xxviii. annos numeres, ultimus coperit anno Urbis Dcll. Juliano xliii. Quare si, ut Ægypti crediderunt, Christum vi. Januarii natum exsistimat Clemens, Natalem illius conciebat in annum Julianum xlii. Augusto xiii. & Plautio Silvano Coss. qui est ipsissima Epiphani sententia. Nam aut Coss. Lentulo & Metellino, id est anno Urbis Dcll. Juliano xi. aut sequenti, Urbis Dcccll. Juliano xliv. natus perhibetur. Unus Sulpici lib. 11. Historia anno Urbis Dcll. Juliano xlii. Natalem assignat, Coss. Sabino, & Ruffino, anno primo Olympiadis ccxv. Qui infra annos itos Christum natum putaret, veterum reperio neminem. Primus Dionyſius cognomino Exiguus longe à communibz itice terminis recensisse creditur, & incarnatum, natumque Dominum statuisse anno illo, qui est Julianus xvi. Urbis Dcccll. Olympiadis ccxc. primus, Augusto xiv. & L. Emilio Paullo Coss. Quam sententiam Beda, ceteraque deinde Computi Scriptores ad centesimum abhinc annum amplexus sunt: adeo ut si communem aram à Kalend. Jan. proxime post Natalem itum sequentibus ordiri libeat; praefens hunc annus, quo ita scribimus, qui est aera MDXXIV. ex Computistarum sententia nominis MCXXI. fit habendum. Hanc Dionyſii mentem fuisse ex ipsis verbis ita Beda, ceterique colligunt.

Dionyſius Epistola 11. ad Petronium scribit se in circulis suis ab *Incarnatione Domini nostri Iesu Christi* antea tempora prænotare; neque, ut S. Cyrillus instauerat, *memoriam impii, & persecutoris invenire.* Etemus Cyrilus cyclus suum annorum xc. ab anno Dioctletiani clii. cooperat, & ultimum in ccxvi. terminarunt. Dionyſius autem à ccxviii. Dioctletiani cyclos suis auspiciatus est. Qui quidem Circuli apud Bedam Tom. 1. descripti leguntur, per Ennacadeacentidas distribuit; adscriptaque sunt annis ab Incarnatione Domini, in quibus primus annus, quo incarnatione, & natus est Christus, Indictione iv. notatur, & Epactis xi. concurrentibus v. cyclo lunari xvi. i. quo & decima quarta Paschalis contigit viii. Kalend. Apr. Pascha ipsum v. Kalend. Apr. Luna xvi. Totum unum conjecti characteres annum illum designant, qui est primus æra communis, cycli decennovennialis, & Pa-

Hæres.
XLVI.

Pionyfi
Exigji
verba.

Natalem Christi à Computis paulo vetustioribus statutum auctoritatem putant: vel, quod idem est, natum ex illorum opinione Christum arbitrantur cyclo Luna x. Indit. iii. à Januario, vel i. à Septembri. Uno enim anno natalem Christi tardius illi posuerunt. Ita vulgaris aera Christi, qua nos umitur, est illa quidem Bedæ, ceterisque cognita, si epocham anni Juliani, aut Urbis conditæ, aut Olympiadis, & id genus alia species. fin ad Christi natalem referas, computus nostrarum ille annorum computum uno anno præcedit. quem enim nos à Nativitate numeramus annum, hunc illi ab Incarnatione putant. Ideo maiores nostri principium anni à verno tempore, quo Christus incarnatus est, repetere consueverunt, postea ab Natali deducunt est, & ab viii. Kal. Jan. ad quod initium aesequuntur cum mensis eximendi forent de epocha præicta Incarnationis Dominicae, ternis post mensibus anticipante fuit. Itaque dies illæ xxv. Decembri, qui Incarnationis annum primum, atque adeo primum Christi annum antecedit, Natali Christi præstitutus est; ut deinceps natus diceretur anno illo deficiente, qui Christianam æram proxime præcedit, cyclo Luna i. Hoc verò notariorium errori Paulus Foroempiensius adscrivit Parte i. lib. iv. Quamquam Beda ipsi, ne Dionysium nominem, alisque Bedam fecutis tribuendum videtur; qui imprudentes utrumque in opinione sua posuerunt. Nam & Christum incarnatum, atque in lucem editum esse putarunt anno primo æra Christianæ, cyclo Luna ii. & nihilominus cum de aetate Christi, ac Passionis loquuntur, indicant, anno illo, qui aram antecedit, natum se eudem arbitrari. Aſſerunt enim Christum, quando passus est, æra communis anno tricentimo quarto, triginta tres annos solidos cum mensibus tribus expleſe. Ita Beda libro de Temp. rat. cap. l. Qua ratione natalis Christi conseruentur est Communis est, ut superiori capite declaravimus, Computistarum veterum opinio; Dionysium cyclum annorum DXXXI. sic instituisse, ut primus illius annus esset isti, qui eram vulgare proxime præcessit, & aureo numero i. prædictus est. Dionysium verò censem anno ipso vulgaris æra primo Incarnatione Christi, Natalemque tribuiffe, ita ut aureo numero ii. labente, Martiō menſe Christus incarnatus sit, & Decembri in lucem exiret. Hoc ut ceteris haec tenus omnibus; ita mihi quoque Beda perufacerat, cuius & in capite xlv. libri de ratione Temp. & in Circulis Dionysianis; & alibi paſſim aperta fuit ea de re testimonia; nemo ut alter, qui Dionysium ipsum non legiferet, suspicari posset. Sed postquam Dionysii ambas epiftolas, quo nondum editæ sunt, & membranis veteribus exscriptas curiosus relegi, paulatim eo sum deductus, ut epocham Dionysianam aliter ac Beda, ceterique scribunt, ab autore suo constitutam putarem. Ea denique conjectura nostra summa est: Dionysium Exiguum Incarnationem, ac Natali Domini codem anno statuisse, quo vulgo hodieque ponitur: eo scilicet, qui Christianam æram proxime præcedit: tum ab eodem Incarnationis annos numerare ceperis. si ut uno minus anno numeremus hodie, quam Dionysius instituerat: quamvis in Incarnatione ipsa, & Natali nihil ab eo discrepemus. Postremo cycli Dionysiani principium uno idem anno vulgare initium antecedere, atque in numerum aureum xix. congruere. Uno verbo; cyclum Dionysianum aio, si retro numeretur, incipere ab anno Periodi Julianæ 4712. aram autem ab anno 4713. Hoc uti novum est, nec ab ullo, quod equidem meminerim, haec tenus obſervatum, ita demum perſuadebitur, si ex ipſis Dionysii verbis, & ab eo traditis principiis effici potuerit. Ea vero sunt ejusmodi.

Cyclum Dionysius institutum annorum xv. quem Cy-
rilliano labanti, definitiviter velut succidaneum pertin-
dit, lib. ii. cap. lxvi. demonstravimus. Is ex quin-
que Enneadecaterribus constabat. Enneadecaterribes
singulis duebat annum ille, in quo Neomenia Paschalis
inedit, in Aprilis iv. decima quarta verò in xvii. Sec-
undus erat annum, in quo vix Paschalis erat Aprilis vi.
uti lib. vi. cap. x. declaratum est; ubi & Dionysiani cy-
clii descriptionem habes ex ejus Epistola defumptam.
Ceterum ex ejusdem doctrina capitisi liquet Dionysium
annos cycli sui non à Kal. Jan. nec à Neomenia Paschali;
sed à xv. Paschalis mensis inchoante, ita ut initium anni cu-
juslibet effet decima quinta Paschalis; finis, decima quar-
ta in anno consequenti. Atque hac ratione duobus aste-
reis numeris idem respondebat annum. Exemplum: an-
no Christi xxxxi. cyclus five aureus numerus erat xix.
Neomenia Paschalis Aprilis iv. decima quarta,
mensis ejusdem xvii. Eadem fictione quadam Computisti-
ca, propter Luna saltum, decima quinta numeratur,
secundum ea, quæ lib. vii. cap. viii. differimus. Ab
hac igitur die xvii. Aprilis annum primum cycli decem-
tum, &c. Diony-
sius cy-
clus.

C A P U T I I.

De æra Dionysiana, ejusque super Incarnationem, & Natali Christi sententia. Ostendatur diversam esse ab ea, quam illi Beda, ceterique hactenus impatarunt: & novam quadam ac vera illius ratio traditur. Hodiernam etiam à Dionysio discrepantem.

Duo sunt quia Dionysio Exiguo passim accepta referuntur, & ab eo nominari solent: alterum annorum Christi computus: alterum cyclus annorum xxxii. Nam & illa Dionysiana vocatur æra; & ite Dionysianus cyclus. Quæ cim ambo diffinīta sint: tamen ab imperitis, aut aliquo minus attentis, plerumque confundi non circa periculum erroris videmus. Sed omnino separanda sunt. Nam æra ipsa per se nilli est affixa cyculo; neque vicissim ab ea cyclus dependet. Cyclus annorum xxxii. conditor aliquid ante Dionysium annis fuit Victorius Aquitanus: ut lib. II. cap. lxviii. dominus. Is ab anno Dominicæ Patlioni illum orfis est. Dionysius postmodum ab Incarnatione. Sed ita tamen, ut anno eorum cyclus aram antecedat. Nam primus annus era Dionysiana fecundus est cyclo. Ac de cyclo Dionysiano paulo nō agimus. Nunc de arā difinītemus.

Denique Circulorum fuorum initium istud hisce
verbis Dionysius expressit: nimur ab anno **cxxviiii.**
Diocletiani, cum Cyrillus a. c. ad **cxxvi.** suos per-
luxisset. Annus primus Diocletiani, ut lib. xi. demon-
stratum est, ceperit apud Egyptios a Neomenio Thoth,
ive Augusti **xxix.** anni Christi **cclxxxv.** Ergo annus
cl. init. a Thoth anni **are Christiana** **cdxxxvi.**

aureo numero currente xix. & majorem partem obtinuit anni cxxixvii. aureique numeri i. Proinde cxxvii. annus Diocletiani caput Augusti xxix. anni vulgaris xxx. & cxxviii. eodem die in anno Christi xxxi. ita ut maximam partem sequentis occuparet.

Dionysium nam erat ostendimus. Primus annus cycli, sive Enneneconsum ibi tapetaceteris Dionysii incipit a xiv. Paschali, cuius usi hodie positus est. Neomenia aureo numero xix adscribitur. Aprilis iv. definit autem in decimano quartam Paschalem; cuius contumus. Neomenia numerus aureum habet i. Martii xxxi. Atqui annus Christi vulgaris xxxi. aureo numero xix. notatus est; in quo xiv. Paschalis cadit in Aprilis xvii. Neomenia vero in iv. diem. Hinc igitur primus Dionysiani cycli annus inchoatur. cui cum annus Incarnationis dxxxii. adscriptus fuerit, auctore Beda; si retro cylos Dionysii retexendo numeres ad quingentesimum & tricesimum secundum usque, primus incipiet biegnio ante vulgarem epocham Christi: nimur ab anno Juliani xliv. Periodi Julianae 4712. aureo numero xix. Unde consequtemur Incarnationem Dominicam in annum sequentem convenire, Julianum xv. Periodi Julianae 4713. qui est ille ipse, quo vulgo Incarnatum & in lucem editum Christum ponimus. Ab eo vero Dionysius aram suam exorbus est. Si quidem, ut ait Beda cap. xiv. de ratione temporum, ab anno secundo cycli decennovennialis annos Domini putare coepit: adeo ut ad methodum cycli decennovennialis ad annos Domini unum adjici jubetur. Uno verbo, prima dies anni primi cycli Dionysiani incipit anno vulgari Christi dxxxi. Aprilis xvii. aureo numero xix. sique quingentesimus tricesimus secundus Incarnationis, sive Domini numeratur annus. Ergo era Domini, sive Incarnationis, ex mente Dionysii, incipit uno anno ante primum annum Christi vulgarem: cyclus vero decennovennialis biennio. Quamobrem uno anno citius aram Incarnationis putavat Dionysius, quam hodie fit: tametsi eodem anno Incarnationem, & Nativitatem Domini collocari. Sed illi nimur annum ipsum, quo incarnatus est, primum Domini esse justerat: non sequentem a Kalendas Januarii quae natalem illius consecuta sunt.

Huius porro varietatis, ac discrepantiae causam hanc interpres fuisse. Cum enim annum quingentesimum tricesimum secundum primo anno cycli sui praefixisset, & ab anno cxxviii. Diocletiani februario eius scriptis, ejusque Pascha primum statuerat: quandoquidem postremum Cyrilli Pascha anno cxxviii. Diocletiani congruebat: ex eo Beda collegit annum primum cycli Dionysiani incipere ab eo anno, quo Diocletiani, era communis dxxxi. perduxerat. Huius de Dionysius alterum cyclum annorum totidem substituisse scribit. Mira res, si hoc cyclo genere contentus potuit esse Dionysius; cuius vita non agnoscit modum, sed etiam castigavit. Hoc si fecit, quid aliud suscipi possumus, quam ad vitandum Latitudinem ac Victorii metodium, ab hujus commodiore aliquo cylo absinere maluisse, & Alexandrinorum, id est orthodoxum Pascha praescribersum, quamlibet deteriora inventa prætulisse? Anonymous quidam in Praefatione, quam ad Beda Circulos scripsit, refert Dionysium ad Cyrilli cylcum duos alios ejusdem generis addidisse cylos, qui sunt anni cxc. & ab anno cccxi. usque propagasse. Dionysius vero Epistola i. unum se tantummodo cylcum annorum xcvi. post ultimum annum S. Cyrilli subjecisse confirmat. At Beda complures alios circulos adjectit ad annum Christi mdxc.

Cylcus porro Cyrilli nomine apud fanum Isidorum libro vi. Orig. descriptus legitur. Iun ex eodem Tomo i. Enneadæcateridas duas Dionysianas cylcis Beda sub-^{pag. 32} texuit. Sed utrobique menda sunt plurima: dum imperiti homines que non intelligunt pro suo captu insciatiæ castigant. Apud Isidorum primus annus bissextilis ponitur: Pascha Luna xx. Pridie Eid. Aprilis Secundus annuvi. Kalend. Aprilis. Luna xvi. exhibet Pascha. Tertius xvi. Kalend. Maii, Luna xvii. Quartus Luna xx. vi. Eid. Aprilis. Igitur primo anno littera Dominicalis fuit E. D. Neomenia Paschali Martii xxv. ubi nullus est aureus numerus. Fuit ergo Luna xxi. ut est apud Bedam. Anno secundo littera B. Neomenia xii. Martii, aureo numero ii. Anno tertio littera A. Neomenia Martii xxxi. aureo numero iii. Quartus annus litteram postulat G. Neomenia

Que cum ita sint, aram hodiernam non à Dionysio, sed à Beda propagatam esse suspicor, quam pro Diony-

siana tamen ex hallucinatione posteris venditavit. Bedam ceteri Computisti de more secuti sunt, neque Dionysii verba diligentius expenderunt. Interim tamen admirabiliter factum est, ut adversus magistrorum autoritatem, vulgus ipsum incarnationem, natalēmque Christi in pristino, & à Dionysio tradito anno retinet; tametsi ipsius æra principium extorqueri sibi paſſum fuerit. Utrum vero istud ipsum, ut natalem Christi ante Kalendas Januarii anni primi vulgaris era flaueret, per errorum & imprudentiam obtinuerit, ut plerique omnes sentiunt, qui Dionysianam aram à vulgaris non discernunt; an perpetuo in vulgi conscientia fusel à Dionysio natalis annus infederet: id ut ambigi meritò poteat; ita follicitis inquiri non oportet, dummodo de re ipsa confert. Ad hanc novam observationem duplicitas aræ Christianæ, seu vulgaris præter mentem Dionysii constitutæ, si tamen eruditio ceteri probabimur; castiganda sunt omnia illa, que de Dionysiana epocha, cycloque sparsim his in libris tradita sunt, quibus quidem ita significatur, Dionysium in anno primo cycli sui statuendo minime contantem fuisse: vel cylcum aramque Christi hodierni, ac recepto more condidisse, quod cum nobis Beda, & mortales haecenus persuaderent omnes; id non auctoritate, disputationeque nostra; sed ipsius Dionysii voce ac testimoniō perfectum iri deinceps confidimus; ut homines eruditæ aliter de hac re tota, & Dionysii decretis, institutisque sentiant.

CAPUT III.

De cylo Dionysii. in quo iidem, ut in era hæc tenus afferatur est. Ostenditur Dionysianum cylcum nonnulli xcvi. annorum fuisse. De falso Cyrilli cylo, cuius Beda, & Isidorus meminerunt: cuius certum tempus eruitur.

Illi superflue explicandum, ecquod Dionysius cycli genus instituerit: hoc est num cylcum illum majorum annorum dxxxii. non excogitarit quidem. (quoniam enim nescit à Victori tanto ante Dionysium fuisse reperatum?) sed adsciverit tamen, ac reformarit. Usus enim illiusmodi cylo fuisse, Computisti omnes arbitrantur, neque alter vulgo judicant. Dionysius tamen ipse nullam in Epistolis suis ejus cycli significationem dedit. Sed alterius dumtaxat, qui ad modum Cyrilliani quinque & nonaginta annis evolvitur. Cyrillus enim cylcum illum xcvi. annorum ab anno Diocletiani cl. iiii. qui est era vulgari cxxviii. ad cxxvii. Diocletiani, era communis dxxxi. perduxit. Huius de Dionysius alterum cylcum annorum totidem substituisse scribit. Mira res, si hoc cyclo genere contentus potuit esse Dionysius; cuius vita non agnoscit modum, sed etiam castigavit. Hoc si fecit, quid aliud suscipi possumus, quam ad vitandum Latitudinem ac Victorii metodium, ab hujus commodiore aliquo cylo absinere maluisse, & Alexandrinorum, id est orthodoxum Pascha praescribersum, quamlibet deteriora inventa prætulisse? Anonymous quidam in Praefatione, quam ad Beda Circulos scripsit, refert Dionysium ad Cyrilli cylcum duos alios ejusdem generis addidisse cylos, qui sunt anni cxc. & ab anno cccxi. usque propagasse. Dionysius vero Epistola i. unum se tantummodo cylcum annorum xcvi. post ultimum annum S. Cyrilli subjecisse confirmat. At Beda complures alios circulos adjectit ad annum Christi mdxc.

Cylcus porro Cyrilli nomine apud fanum Isidorum libro vi. Orig. descriptus legitur. Iun ex eodem Tomo i. Enneadæcateridas duas Dionysianas cylcis Beda sub-^{pag. 32} texuit. Sed utrobique menda sunt plurima: dum imperiti homines que non intelligunt pro suo captu insciatiæ castigant. Apud Isidorum primus annus bissextilis ponitur: Pascha Luna xx. Pridie Eid. Aprilis Secundus annuvi. Kalend. Aprilis. Luna xvi. exhibet Pascha. Tertius xvi. Kalend. Maii, Luna xvii. Quartus Luna xx. vi. Eid. Aprilis. Igitur primo anno littera Dominicalis fuit E. D. Neomenia Paschali Martii xxv. ubi nullus est aureus numerus. Fuit ergo Luna xxi. ut est apud Bedam. Anno secundo littera B. Neomenia xii. Martii, aureo numero ii. Anno tertio littera A. Neomenia Martii xxxi. aureo numero iii. Quartus annus litteram postulat G. Neomenia

Neomenia Martii xx. aureo numero iv. Apud Bedam secundus annus bissextilis est; primus vero communis. Hic littera prædictus est D. Secundus litteris C.B. Tertius A. Quartus G. Apparet Isidori diagramma depravatum est, & bissextilum ad annum secundum oportere scribi, non ad primum. Anno cdxviii. quo cylcum sumum Cyrillus orsus est, numerus aureus fuit i. anno sequente ii. cylcus vero Solis anno priore fuit xxvi. littera C. posteriori xxvii. littera B. Quartus ergo canummodum bissextilis fuit. Litterarum Dominicalium series in utroque Laterculo exigere videtur, ut anno prius superiori planum fecimus; cylco Luna xix. Solis viii. Cui similis est annus Julianus xii. Periodi Julianae 4712.

Isidorus in fine cylci illa subjunxit. A conditione mundi usque ad hunc novissimum cylci annum computantur anni vñccccccc, post cuius explationem ad primum annum recurrendum. Deducens de 5920. annis 95. relatan 525. ergo cylcus initie anno 526. de quibus ruris ablati 5199. (totidem enim ad Christum ex Euzebi Chronico Latinum numerabant: ut lib. ix. cap. ii. dñim) superflue anni 627. Hic est annus, a quo cylcum annorum xcvi. Isidorus inchoavit. quod ambo demonstrant Solis, Lunæque cylci. Etenim primus annus illorum xcvi. ut paullò antè demonstratum est, habet cylcum Solis xx. Luna i. Ex iis secundum methodum libro vii. cap. ix. traditam, conficitur annus Christi cxxvii. in quod ferè tempus Chronicon utrumque terminavit Isidorus. Nam Gotthorūm Chronicon definit in Sibæto mortem: qui obit Era dclxvi. hoc est anno Christi cxxviii. Generale vero Chronicon, quod est in calce lib. v. Originum, clauditur anno Heraclii xvii. ut erat in Manuscripto codice Monasterii S. Remigii Rementis: cum in vulgaris codicibus scriptum sit xxvii. Quod si verius est, cum Heraclii annus xxvii. inierit anno Christi cxxvii. ad hunc usque Chronicon illud propagatum fuerit, qui est Swintilz vi. Sane Isidorus in calce lib. v. Origeni scribit se Sumptili regis Gotthorūm tempora suum proverisse Chronicon. Sed appendixa illa, que Imperatorum Laterculo subiectur, mirè depravata est. Perperam enim legitur. Colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in præsentem annum decimum gloriissimi principis, qui est Evaristus, vñccccccc. (ut ab anno, qui cedem Caesaris fecutus est, illius imperium putetur.) primo item Olymp. cxcv. ex his omnibus concluditur, Christum quando mortuus est Augustus, annos duodecim solidos cum mensibus octo circiter abolvisse. Si quidem Augustus obiit anno Juliani lxx. Consulibus Sexto Pompeio, & Sexto Apuleio, qui est annus era Christiana quartus decimus. Proinde cum sub finem Remigii principis, qui est Hera cxxv. A. vñccccccc. In altero; Recifundi principis anno x. qui est Era vñccc. A. vñccccccc. In tertio, qui erat Monasterii S. Remigii, corruptum nomen ejusdem Recifundi regis apparet. Item Anno x. qui est era dclxvi. A. vñccccccc. Ex quibus patet afflitum habet aliquo fuisse lacrimam. Nam Recifundi Visigothorum rex obiit Era cccx. id est anno Christi dclxxii. Kal. Septembris iv. ut est in Chronico Visigothorum, regnavit annos xxviii. menes iii. dies xxii. Cœpit igitur anno Christi dclxvi. Isidorus jam mortuo. Fortassis ita scriptis Isidorus. Colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in præsentem annum quintum gloriissimi Sumptili principis, qui est Era dclxxiv. vñccccccc. Sed ad Isidorum cylcum revertor: quem defutum ait anno mundi vñccccccc, nempe Christi dclxxi. cylco Luna xix. post cuius explationem ad primum exordium recurrendum. Perperam sane. Nam cylcus xv. annorum perpetuus est non potest. Ex hoc tamen apparent nondum majorem illum Victorii cylcum ab Orthodoxi Paschatis fautoribus admisum: proinde nec à Dionysio. Qui cum cylcum annorum xv. Cyrilliano jam defutum subiectur; Isidorus cylcus vicissim Dionysianum supplevit. Hic ab anno Christi dxxxi. ad dclxxv. pertinet. Illa ab anno dclxxv. ad dclxxxi. Itaque tres illi cylci fibi invicem succedunt. Cum autem Anonymous illa Praefationis quarto inuenire possit esse pronunciat, Tiberii xvii. natalem ipsius in annum Julianum lxxii. conseruant necesse est, Coss. Lentulo & Mesalino: aut si anno atatis tricimo tertio inchoato pallium arbitrentur; nam eundem oportet Juliano xliv. Augusto xiii. & Silvanio Coss. Beda in Chron. anno tertio Olymp. cxcv. Urbis dclxi. natalem assignat. qui est annus posterior, Augusto xiiii. Consul notatus, biennio ante natalem

CAPUT IV.

De era communis à Beda, Computistiisque reliquis tradita, & hodierno usu recepta. tum de Gracorum opinione.

Quidnam ex communi de anno Natali Computistarum sententia consequens sit, demonstrat Laterculum, quod nos capituli hujus initio proposuimus. Etenim si, ut ostensum est, Natalis Christi à Beda, & plerique conjecturant est in annum primum exuentem communis æra, quo Consules fuere Augustus xiv. & Aemilius Paulus, Augusti xliv. (ut ab anno, qui cedem Caesaris fecutus est, illius imperium putetur.) primo item Olymp. cxcv. ex his omnibus concluditur, Christum quando mortuus est Augustus, annos duodecim solidos cum mensibus octo circiter abolvisse. Si quidem Augustus obiit anno Juliani lxx. Consulibus Sexto Pompeio, & Sexto Apuleio, qui est annus era Christiana quartus decimus. Proinde cum sub finem Remigii principis, qui est Hera cxxv. A. vñccccccc. In altero; Recifundi principis anno x. qui est Era vñccc. A. vñccccccc. In tertio, qui erat Monasterii S. Remigii, corruptum nomen ejusdem Recifundi regis apparet. Item Anno x. qui est era dclxvi. A. vñccccccc. Ex quibus patet afflitum habet aliquo fuisse lacrimam. Nam Recifundi Visigothorum rex obiit Era cccx. id est anno Christi dclxxii. Kal. Septembris iv. ut est in Chronico Visigothorum, regnavit annos xxviii. menes iii. dies xxii. Cœpit igitur anno Christi dclxvi. Isidorus jam mortuo. Fortassis ita scriptis Isidorus. Colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in præsentem annum quintum gloriissimi Sumptili principis, qui est Era dclxxiv. vñccccccc. Sed ad Isidorum cylcum revertor: quem defutum ait anno mundi vñccccccc, nempe Christi dclxxi. cylco Luna xix. post cuius explationem ad primum exordium recurrendum. Perperam sane. Nam cylcus xv. annorum perpetuus est non potest. Ex hoc tamen apparent nondum majorem illum Victorii cylcum ab Orthodoxi Paschatis fautoribus admisum: proinde nec à Dionysio. Qui cum cylcum annorum xv. Cyrilliano jam defutum subiectur; Isidorus cylcus vicissim Dionysianum supplevit. Hic ab anno Christi dxxxi. ad dclxxv. pertinet. Illa ab anno dclxxv. ad dclxxxi. Itaque tres illi cylci fibi invicem succedunt. Cum autem Anonymous illa Praefationis quarto inuenire possit esse pronunciat, Tiberii xvii. natalem ipsius in annum Julianum lxxii. conseruant necesse est, Coss. Lentulo & Mesalino: aut si anno atatis tricimo tertio inchoato pallium arbitrentur; nam eundem oportet Juliano xliv. Augusto xiii. & Silvanio Coss. Beda in Chron. anno tertio Olymp. cxcv. Urbis dclxi. natalem assignat. qui est annus posterior, Augusto xiiii. Consul notatus, biennio ante natalem

ab ipso constitutum, uno ante vulgarem, quod deinceps sere Chronologi & Computistæ fecuti sunt, Marianus Scotus, Sigibertus, & alii.

Ex recentioribus Onufrius, Perterius, Joannes Marianus libro de die mortis Christi, cap. xi. idem sentiunt. At Baronius in Annalibus, Coll. Lentulo & Melisalino natum, afferens Christum biennio vulgarem natalem, triennio Bede natalem anticipavit, quod & plerisque perfuerat. Quamobrem duæ sunt hodie ab Annalium Chronicorumque conditoribus usurpatae sere sententiae. Aut enim Coll. Lentulo & Melisalino; aut Augusto xiii. ac Silvano Christum Dominum ortum esse defendunt. At qui post Bedam aliquot abhinc seculis Chronicæ scripere, damnata Dionysii methodo, natalem Domini xxxi. annis, aut xxii. anticipandum esse putarunt. Ita Sigibertus ad annum DXXXI. & MLXXV. Marianus Scotus ad annum DXXXVI. Mattheus Paris ad annum MLXXVI. Denique pervalet inter istorum temporum Chronologos opinio fuit: Dionysium XXII. annis tardius Natalem Christi posuisse. Sic enim ratiocinari solebant: Christum XXII. Martii feria vi. passum esse, resurrexisse Martii XXVII. feria i. Annis in toto cyclo Dionysiano tres omnino characteres illos habent. Nam lunarem cyclum oportet esse XIII. litteram vero Dominalem B. quod in annis cyclo contingit XXII. vel CCCLIX. qui sunt anni Christi XI. CCLIX. CCCCLIX. Cyclos enim uno anno Christianam præcedit aram. Quocirca cum reliqui duo anni nūmī remoti sunt, annum Christi XI. elegerunt, in quem Passionem conseruent, cyclo Luna XI. Solis XI. littera C. Hoc igitur (inquit) anno includenda fuit Pafio; atque adeo ante XXXII. annos ab eodem anno Natalis Christi putandus, ac communis aram collocandum initium. Annus primus æra vulgaris est Julianus XIV. duodecimus vero, est Julianus LVII. Si tricesimo quarto anno ante duodecimum communis æra natus est Christus, id acciderit anno Juliani XXIV. Auguli XXII. Unde mortuus erit Christus tertio anno ante obitum Auguli, contra Evangelii fidem. Barbara est igitur, & à communis sensu alienissima tot sæculorum ita perfusa.

Quamquam in ista Chronologia face tantum redifinita fallitatis minus admiror, illud majorem in modum obstupescō, idem à Paulo Forosemprenensi viro percutito, & Mathematicarum artium peritissimo; historie vero, quam illi erant, intelligentiæ, probatum aliquando, & longissima disputatio, ac variis argumentationibus adstricatum lib. x. Partis 11. quod commentum usque adeo placuit homini, ut id se per somnum à Paulo Apostolo didicisse finixerit, aut vigilans somniari. Sic enim refert; postquam diu multumque se in illa questione verasset; quod non dubitaret quin Christus Martii XXV. feria vi. mortem obiisset, tandem post longam vigiliam affuisse sibi Paulum Apostolum, & Chronologorum omnium errorem indicasse, qui in annorum serie duos & viginti prateriserat: ita ut qui duodecimus Christi censemur annus, is XXXIV. numerari debat. Hanc vero labem temporum, annorumque jacturam inde esse confitam, quod trium pontificum anni, Cleti, Marci, & Marcelli ab Eusebio prætermisisti sunt, quorum anni collecti summam illam conficiunt. Quod ubi variis, ut dictum est, argumentis efficeretur cognatus est, subinde tamen in sequentibus libris, maxime XII. contempta revelatione, & Apostoli tanti auctoritatibus sive deque habita, sententiam mutat, & communis æram non *metropolitam* XXII. annorum, sed bennii *metropolitam* peccare defendit: ut nimur anno Juliano XIV. Nepote & Varo Coll. natus sit Christus. Merito itaque Baronius ad annum Christi XXXIV. Pauli Forosempri somnum istud illusit, ac ridiculus Caſabonus Exercit. XVI. Annalium conditorum accusat, quod temere divina illi revelatione fidem abrogavit. Hoc vero in tam acriter Baronii censure non vulgari animadversione dignum. Jam altera Forosemprenensis opinio de bennii *metropolitam* in æra vulgari, neque veris firmamentis iniuritur, & historiæ penitus adversatur. Augustus dicit eo mortuum anno, quo Solis eclipsis illa contigit, quam in Chronicis memorat Eusebius, & ad annum Christi XV. Auguli VI. adscribit. Sanè inter-

* Chrysostomus Homil. LXXI. T. v. pag. 515. & seq. fabulam de Pontificatu Zacharie & ingressu in sancta sanctorum explicat.

anno sequenti natus est, Periodi Julianæ 471. quo & Joannes ante, Junii xxiv. feria ii. in lucem erat editus. Vide caput illud Maximi que de anno natali Christi disputat. Sanè Clemens Alexandr. lib. I. Strom. non alium annum significare videtur, cum *anno & genitivus* Christi ad obitum Commodi annos putat CXCIV. Mortuus est autem Commodus anno æra communis CXCIV.

Biennio itaque Clemens anteverit. At rameti Graci posteriores, qui Christum anno 5500. vel 5501. natum volunt, characteribus suis annum illum Incarnationis, & natalis designent, qui est Per Julianæ 471. & biennio communem eram præcedit: nihilominus alium fibi respici, & oratione sua præscribunt: nimur communis æra septimum vel octavum, ad quem falso characteres illos accommodant. Etenim septem, vel octo annis Christianam æram decurrent. Ita Maximus annum Christi DCXI. in quem XXXI. Heraclitus incidit, numerat ab Incarnatione Christi DCXXXIII. Quare anno æra communis VI. natalis Salvatoris affingit. Quid & ex Theophane, ac Georgio Monacho licet colligere: qui totidem annis vulgarē epocham morantur. Unus Pandorus illum ipsum, qui vulgo statutus, Natalis annum imprædens constituit. Si quidem annus 5493. quo natum Christum asserit, respondet anno æra Christi primo, si à Septembri antecedente sumatur initium. sed eo, nisi me conjectura fallit, non tam ipsum annum ratiocinio redegerunt, quam cyclo lunaris Alexandrinis commoditas: uti libro primo definitum est.

Quod ipsum de altero computo, qui natalem Christi anno exhibet 5509. ibidem adstricimus, ut nihil novis conjecturis opus sit, cur Antiocheni, vel qui posteriorē hanc aram amplexi sunt, annos octo solidos ad antiquam illam Africani, qua est 5500. ad Christum annorum, addecerint. Neque enim probant illa nobis, quæ ab eruditō viro super ea re disputantur: cum nostra illa ratio simplicissima sit, & ut puto, verissima. Theophanem in annis ab Incarnatione putandis imitatus est, vel potius expressis interpretando Paulus Diaconus in Mæfella. ut cū annum illum, quo Heraclius in Africa salutatus est Imperator, numerat ab Incarnatione DCXI. qui est Dionysianus DCX. Illi itaque octo feri annis Christi epocham tardius reddunt. Antiquiores autem Graeci uno, & altero anno præverunt. Sic Eusebius anno Abramam 2015. Christi ortum imputant duobus annis communem epocham antecedit. Nam cū ex perpetua methodo ab Eusebianis annos 2696. addenda sint, ut annum Julianæ Periodi consequamur, in quo annus Eusebianus incipit; adiectis annis 2696. ad 2015. coniunct 471. Ita anno exente 471. natus est Christus; vel invenire 471. si quidem sexto Januarii natum fuisse velit.

Igitur Graecorum posteriorum epilogismi nimium distantia a vero. Vetusores Graci, & Latini, propius acceperunt; præsternit qui Dionysii consiliu & *avmptu cognita*, aliis, quam illi. Consilium natum Christum esse dixerunt; neque dubitarunt biennio, vel triennio ante constitutum ab illo tempore, Natalis epocham defigere. uti Onufrius, Perterius, Janienius, tum vero Baronius, ac ceteri deinceps omnes instituerunt. Sed in eorum plerisque unum illud erat optandum, ut de annis Christi æraque communi sententiam suam clarus exponerent, neque aliud apterè, ac diserte profiterentur; aliud eritis suis, & *dixigas* doctrina colligendum relinquenter. Neque enim constituti à se Christi natalis, & Dionysiani, vel communis discrimerent. animadverterunt, aut id certe significarunt, quin ita sunt in omni annorum ac temporum descriptione versati, ut utrumque promiscue haberent; ex quo multa in illorum Chronicis haud satis explicata reperiuntur, quæ una illa discriminis observatione vindicari possint. Ut enim uno altero id exemplo monstretur; annus ille Christi decimus quartus, quo mortuum Augustum tot argumenta convincunt, in Onufrii, Perterii, aliorumque sc̄ta quintus decimus putatur, in aliorum Annalibus, sextus decimus. Item annus quintus Claudio Caesaris, quo Kalendas Auguſti Luna defecit, revera Christi annus est XIV. Onufrio XI. alii XLVII. Reliqua taceo, quæ sunt generis ejusdem. Pauci cū in vulgari, aut Dionysiano natali *metropolitam* illam deprehendunt, annum alium, quo revera natus est Christus, ab eo diffinxerunt, in quem communis æra natalem Christi conjetit. Ita consuetum labēnque suorum An-

Part II.

nium vitarunt. Quod ut Scriptores deinceps omnes Chronicorum, & Annalium faciant, consultum putaverim. Nam & vulgaris illa, quam tenemus, æra conservanda est; qua præteriorum rerum memoriam usum inveterata continet; & undecimque ducatur, nihil ad veritatis fidem intrefit.

Quam porrò sunt infusli, qui ex eadem æra Catholice partibus invidiā faciunt; & errasse, quod dictū nefas est, Ecclesiā eo ipso prædicant, quod pauciores, quam revera fluxisse judicant, annos ab ortu Christi, vel Incarnatione numeret! Verum ita communes illos calculos popularis usus admittit, ut ad eorum inquisitionem, majestatem, gravitatemque suam Ecclesia non demittat. Quemadmodum in annis ab orbe condito putandis cum tam diverse & olim fuerint, & hoīdię sint sententiae, unam atque certam sibi summam annorum Ecclesia præscripit, quæ quotannis, cum Martyrologium recitat, natali ipso Dominico in Christianis cœtibus auditur. Anno, inquit, à creatione mundi quinque millesimo centesimo nonagesimo nono: à diuino vero anno bis millesimo nonagesimo quinquagesimo septimo &c. *Iesus Christus in Bethlehem Jude nascitur ex Maria virginis factus homo*. Hic septuaginta seniorum epilogismos Ecclesia sequitur: quod & testatur Augustinus lib. xv. de Civit. Dei cap. xi. Quin & Acta Conciliorum generalium summam eamdem exhibent; adeoque Patres omnes, & Scriptores, qui ad patrum nostrorum memoriam ferè vixerunt, ut Baronius in Annotat. ad Martyr. Romanum, Decembribus XXV. demonstrat. Et tamen nullus est hodie, qui Annales, aut historiam attingat, quin & Hebraica ratiocinia potius amplectatur; & illam ipsam, quam tot seculorum confessus approbat, computandi rationem non ut falsam, vitiōsumque condemnat. Ut igitur in illa, quam diximus, annorum ab orbis initio summa si quis calumniari, & Ecclesiam acculare velit, nihil aliud ei præscribitur, nisi id Ecclesiam minime curare, quod ante Christum annis recipia sit mundus à Deo conditus; neque judgmentum suum ad eas tricas & minutias disceptandas interponere: ceterum hoc annorum computo, qui vulgo receptus sit, esse contentam. sic adverbus Hæreticos, & reprehensorum illos in hac, qua de agimus, questione justissimam defensionem opponimus: annos ab ortu, & incarnatione Christi totidem Ecclesiam subducere, quod vulgo numerantur; nec ad rem pertinere, plures revera pauciores intercesserint, cū, utcumque res habeat, ab Incarnatione, vel nativitate Christi, hoc est post incarnationem, & nativitatem, ex omnium ferè confetu, primus illius annus processerit; quod ad eis veritatem fatis est. Paulus vero Forosempreniensis lib. XII. cap. vi. postquam Dionysianam æram biennio vitiosam esse docuit, id sibi objicit; ex eo sequi Ecclesiam, summosque Pontifices in bullis ac rescriptis suis errare: Tum ita responderet: Ecclesiam hac temporum dinumeratione uti quidem; sed minimè probare: ac si quis est error, cū Dionyſio, non Ecclesiam tribuendum. Neque vero perpetuam hanc numerandi consuetudinem fuisse: sed ante paucos annos, auctore Blondo Foroliviensi, qui Pontifici Collegi à secretis notariis erat, admissem Eugenio IV. Pontifice; cū haec tenus soli Pontificum anni in litteris adscriberentur. Addit insuper, Dionysium ipsum Exiguum æra conditum errore suo agnito verecundia confusum, ut scribit Sigibertus, fronte sibi pudoris canterio existisse. Sed de aere Dionysianæ criminatione paullo post. Nunc quod firmamentum sit opinionis utriusque, quæ biennio, vel unico dumtaxat anno natalem Domini verum populari atque trito priorem esse decernit, accuratius exploramus: similiq[ue] vehementes illos communis æra reprehensorum ostendamus nihil certiora nobis attulisse.

CAPUT V.

Expenditur Luce locus, ex quo æras Christi colliguntur: cuius germana interpretatio traditur, rejetta ea quam plerique tribuant.

Q UOD unicum Natalis anni constituendi præsidium & argumentum esse diximus, testimoniū illud Luce, quo Christum referit, cū ad baptismum adiit, *visi trax resonantia*, quasi annorum triginta fuisse, nemo

non ad se trahere, ac suam inde sententiam approbare studuit. Sed qui odiosus, & impotens Scaligerus, Calvisio, ac toto illo grege fecerit invenias neminem. Qui quod biennio ante vulgarem natalem ortum esse Dominum eximifit, tolerari à nobis possunt. Id enim magnis quoque viris, imprimitique Baronio placuisse pauli ante vidimus, qui Cosl. Lentulo & Marcellino, adeoque biennio ante Cosl. illos, quibus era communis Natalem illigat, ortum esse Christum asseverat. Sed cum istud ipsum è Luce verbis aperte ac necessario colligi putant, eumque, qui alter interpretetur, convinci ac malis dictis orerant, id eos omnes, ipsiusque praeferunt ut opinionis istius asserenda, sic alieno nimis acriter vexanda ducem Scaligerum iniquè facere, & in Luce oratione declaranda plurimum hallucinari, hoc in capite convincam.

Sed Scaligerum ante omnia disputationem andiamus. Christum trinitatis annis atatis absolutis, & tricesimo primo inuenire baptismatum à Joanne colligit ex Luca. Nam trinitas annorum est deum dicitur, qui tricesimum absolutum annum. Sic Jurisconsulti anniculum vocant, cui jam incipit exire annus absolutus, L. Annulus, de verborum significatione. Sic Augustus in Indice rerum fvarum scribit anno viceimus annus suus, secundum annorum undeviginti. Si annorum undeviginti est, cui annus viceimus currit: ergo annorum trinitas est, cui tricesimus primus inivit. Adversus hac manifesta responsio est. Non enim Iesum ait fusile τριάντα τριῶν, sed ὡσὶ τριάντα, quasi trinitas. Ut igitur quasi anniculus non est anniculus, ita neque quasi trinitas annos natus, id est ait trinitatis annos natus. De particule igitur ὡσὶ vera propriaque notione tota contentio est, de qua pergit idem Scaliger. Imprimis notat scriptum esse, ὡσὶ τριάντα τριῶν χρόνων, ex quo sequitur ὡσὶ non esse dubitandum particulam. Quamvis enim proba locutio est: Ego sum circiter trinitas annorum, & Grace, ἐποίησις μηδὲ τριάντα τριῶν: non tamen dicitur: Ego incipio eis circiter annorum trinitas. Nam circiter, & μηδὲ δια, est indefinitum: ὡσὶ δέχεται definitum. Quare ὡσὶ non potest esse θεοποιητα, ne duo contraria jungantur; sed ἀλλων, quale est illud Joannis primo, δέξασθαι μονογενές, quasi Unigenitum à Patre. Ad hanc: quis Gracismus hoc patitur? οὐδὲ δέχεται τριάντα τριῶν, toto anno tricentimo primo. Sed ab solito tricesimo statim dicebatur δέχεται ὡσὶ τριάντα τριῶν. Non enim intelligunt participium ὡσί τacitum, quod omnissum est, ne repetetur, ὡσὶ χρόνων, διότι ἐπεκλείσθη. Ergo haec sunt perinde ac si ita concepta fuissent: θεότητος τριάντα τριῶν, ὡσὶ τριάντα τριῶν, τριάντα τριῶν. Nam τριάντα τριῶν non potest esse finis ipsa, ὡσὶ. Haec Scaliger quibus absurdaria, & ridicula interpretatio continetur, quasi id Lucas voluerit: ὡσὶ δέχεται ὡσὶ τριάντα τριῶν. Qui sic aliquando locutus est? οὐδὲ εἴη δέχεται ὡσὶ, pro ὡσὶ δέχεται ὡσὶ. Duo illa participia ad idem relata verbum, nec non substantivum ipsum verbum cum participio suo copulatum, inconcinnam, & absonam locutionem faciunt.

Nam quod ad particulam *ωστ* pertinet, tam Scaliger ipse, quam alii quidam hanc mediocriter falluntur, cum *διανοεῖσθαι*, vel *ἐπιδιδούσις* negant in illis Luce verbis accipi; sed *ἀληθεύει*: & similem Joannis locum esse putant, ubi scriptum est: *gloriam, quia unigeniti à patre*. Verum triplex à nobis observata est voculatio *ωστί* potestas, & notio. Prima cum *ἐπιδιδούσις*, dubitativa, sumitur. Ut Luce xxi, 41. *καὶ οὐδὲν ἀπέτρεψεν ἀπὸ αὐτῶν ὁ θεός* βούλος: & ipse *αὐτοὺς* εἶπε ab eis: *καθεὶς λαβεῖτε τὰ δόρυα*. Item cap. 1, 56. *καὶ μένετε Μαργάρῳ τῷ αὐτῷ στόλῳ μηδέ τρέπετε*. Manet autem Maria cum illa quasi membris tribus. Rabbiν *τὴν γῆν* cap*ο* conjectura. Secundum *συγχρόνους*, comparativū ponitur. Luce iii, 22. *καὶ κατέβησεν ἐπὶ τὸ βρύσα τὸ ἄργον εργαζόμενον εἶδεν, ὃντα μετεπέστη*. Et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum. Tertio *αἰ πολεμώντων, καυσατίβῃ, five μηφανῆς*, quando causam continet, propter quam id quod refertur accidit. Sic Odys. 5.

*Navigabamus prospere nisi, & favente Boreo
Facilius, utpote secundo fluui.*

Causa facilis & expedite navigationis in *ārū* vocabulo
inest, nempe quod secundo mari vela faceret, *ās ēdēn*
nārā pēnī, *ās ēgēn nārā lētārā ēmārā*; utpote *ī mari*
vērēntē. & in inferiora fluente, non stabili ob aqualem
superficiem. Quamquam in hac tercia significazione soli
propemodium Poëta particularē adhibent *ārū*: reliqui
frequentius *ārū* utuntur. at *ārū* ut plurimum est *cīrcē*,
serē. Itaque Joannis I. *δέξας οι μοναχοίς*, dixit, non *ārū*
& illud ipsum **ιράμην* est, & *αιπόλογον*. Cur enim
in tanta gloria conspicutus fuerit, caula hac est, quod
unigenitus sit Patris filius.

Scaligerum autem omnia dubitavimus, Christum tringita annis aetatis absolutum, & tricesimo primo ineunte baptizatum a Joanne colligit ex Luca. Nam tringita annorum is demum dicitur, qui tricesimum absolvit annum. Sic Jurisconsulti anniculum vocant, cui jam incipit exire annus absolutus, L. Anniculus, de verborum significazione. Sic Augustus in Index rerum suarum scribit anno vicesimo aetatis sua, se fuisse annorum undeviginti. Si annorum undeviginti est, cui annus vicesimus currit: ergo annorum tringita est, cui tricesimus primus invictus. Adversus haec manifesta responsio est. Non enim Jesum ita fuisse *reducunt* itav, sed *atque reducunt*, quasi *triginta*. Ut igitur quasi anniculus non est anniculus, ita neque quasi tringita annos natus, idem est ac tringita annos natus. De particula igitur *atque* vera propriaque notione tota contentio est, de qua pergit idem Scaliger. Imprimis notat scriptum esse, *lo. iuri reductorum itav diximus*, ex quo sequitur *atque* non esse dubitandum particulam. Quamvis enim proba locutio est: Ego sum cinctor tringita annorum, & Gracce, *lo. eius propria etate reducuntur itav*: non tamen dicitur: Ego incipio esse cinctor annorum tringita. Nam cinctus, & *propria etate*, est indefinitum: *lo. diximus* definitum. Quare *atque* non potest esse *longiorum*, ne duo contraria jungantur; sed *longiorum*, quale est illud Joannis primo, *lo. eis mox posuit*, quasi *Unigenitus a Patre*. Ad hanc: *quis Gratianus hoc patitur?* *lo. diximus* *reducuntur itav*, pro *diximus* *lo. reductorum itav*. *Ipsorum lo. reductorum itav*, pro anno tricesimo primo. Sed absoluto tricesimo statim dicebatur *diximus* *lo. reductorum itav*. Non enim intelligentes participium auctum, quod omnissum est, ne reterepentes, *lo. diximus*, id est *longiorum*. Ergo haec sunt perinde ac si ita concepta fuissent: *lo. diximus* *longiorum lo. reductorum itav*, *atque*, *atque* *reducuntur itav*. Nam *lo. diximus* *atque* non potest esse *haec ipsa*, *atque*. Hae Scaligeri quibus absurdas, & ridiculas interpretatione continxunt, quasi id Lucas voluerit: *lo. diximus* *atque* *atque* *reducuntur itav*. Quis sic aliquando locutus est? *lo. eius diximus* *atque* *atque* *pro* *lo. diximus* *atque*. Duo illa participia ad idem relata verbum, nec non substantivum ipsum verbum cum participio suo copulatum, inconcinnam, & ablonam locutionem faciunt.

† Hinc appetat nihil ad tem facere Joannis locum illum, ut exemplo aliquo demonstretur, *lo. atque* non *conducuntur*; apud Lucam accipi. Nam *secundum* apud Joannem scriptum est; neque *τριάντα* ullam, aut *τριηκοσία* in Luce verbis obtinet; ut certissimum sit idem hic esse, atque plus minus, vel circiter. Sanè Luca verba non aliter vertutissimi Patres accepterunt: ut Justinus Dialogo cum Tryphon, *τριάντα τέταρτην, η μεταρια, και τριηκοσία μεταρια, μήπερ επειδηλούς των ανθρώπων κατέβησεν*. Et *triginta plus minus annis manens, donec prodidit Joannes iphus pater*. Ireneus quoque lib. II. cap. XXXIX. Christum baptizimi tempore nondum statum annum tricesimum exprevise scribit. Clem. Alex. Strom. I. Christum absoluto XXIX. & ineunte XXX. baptizatum aferit, ac vertente tricesimo mortem obiisse. quod omnes illi secuti sunt, qui Christi *νίγρην* uno anno definierunt.

Unus Ignatii locus opponi solet, ex Epist. ad Trall. in quo vis esse magna creditur, *τριάντα δεκάτης, inquit, επτά τριανταριών* *καὶ ταῦτα*. Et tres annorum decurias cum vixisset, baptizatus est a Joanne. Verum est aliis plus est dicere, *τριάντα τρεῖς δεκάτης*, quam *τριάντα τρεῖς οὐαὶ οὐαὶ* impleti sunt dies octo? Lucas enim cap. II. 21. postquam consummata sunt dies octo, circumcidit esse Christum refert; quod oclatio ipso dictum, nullus ignorat. Rufius Luce cap. IX. 28. *Ἐγένετο δὲ τὸ τέλος τέσσερας οὐαὶ οὐαὶ τοῦτο*: Factum est autem post hac verba feri dies octo. De Transfiguratione loquitur, que post octo feri dies contigit ab eo sermones, quem instituit. Matthaeus cap. XI. 1. & Marcus IX. 2. spatium ita describunt: *η μετ' ημέρας ιερού*. Et post sex dies. Vide que vis fit voculacionis *atque*, utque *longiorum* sit, non *longiorum*. Si igitur octo dies numerate salva veritate licuit, cum sex dumtaxat intercederent solidi; si post octo dies factum quippiam ab Evangelista refertur, quod octavo ipso contigit; cum enim idem Evangelista quasi annorum tringita fuisse Christum refert, ventenem nos annum tricesimum egisse necessariò, non inchoate fieberim? Vis est ita quadam; praeterea cum particula *quasi* non integrum illam esse summam evidenter ostendat.

De participio *reducuntur*, quod Scaliger cum I. al.

* Addidit in ora exemplaris sui Petavius: ut Chrysostomus illum locum explicat.

[†] Addit hic Petavint: Isidorus Pelusiota Epist. 473, lib. 1, ait δέξας αις

LIBER DUODECIMUS, CAP. VI.

Item ad Bartholomaeum: Incipiens à Galilaea post baptismum. Verbum itaque ἐγένετο, & ἐχειμός ad initium prædicationis pertinet. quam sententiam meritò alii omnibus anteponit Cornelius Jansenius eruditus Evangelio-interpres.

Ex iis, nisi me fallit sententia, liquidò constat, ex illo Luca loco non posse de aetate Christi Domini, cum ad Joannem adiit, certi aliquid erit; imò verò probabilius esse, infra trigesimum, aut paullò suprà tum fuisse, quām praecl̄e tricēsimū absolvītur. Accedit quod, ut tricesimus annus definitus ab Evangelista puteatur, non ideo tamen de aetate ipsa, aut Natali anno Domini concludi possit. Non enim alter negotium conficitur, quām si decimo quinto anno Tiberii baptizatum arbitremur: quod quidem ex Luca oratione necessario non sequitur. Quippe anno decimo quinto Tiberii Joannem dumtaxat prodiisse scribit. At nec sūcīs quantum inter initium predicationis Joannis, & baptis̄mū Christi tempus intercesserit. Unde postulatum id est, non probatum, anno ipso Tiberii xv. baptizatum esse Christum. Denique quis ariolari posse, utrum Lucas annorum Tiberii primordium ab ipso Juliano mente, quo imperium init, an ab antecedente Nisan, vel autumno, ut Antiochenis mos erat, inchoarit? Hac sunt quā prudentem hominem asensum suum alterutram in partem pricipitate prohibent, faterique cogant, conjecturis tantummodo probabilibus, non certis argumentis eos inniti, qui baptis̄mū Christi certo anno hactenū circumscrībunt.

C A P U T VI.

*Constituitur probabilis epocha Dominici Natalis. refellitur
nova quadam de eo sententia. Annum immutari
quid sit.*

HACTENUS * uno alterō anno communem Christi natalem; una verò amplius Dionysianum anticipandū esse, qui ambos refuerunt arbitrii sunt. Baronius enim, nec non Scaliger, ante duos annos, quām natus vulgo crederat, ortum Christi collocarunt; alii uno dūmatax anteveruntur, ut Onufrius, & Perierius. sed alii quadam anno hos viginti circiter annos moveri cepta disputatio est, qui biennio ultra Baronianum annum, aut certe triennio, promovendum Christi natum esse contendit. Primus omnium in eam questionem ingressus est *pauper* Dekerius nofer, vir pius, & antiquitatis historica soleritissimus indagator; qui Augusto xii. & L. Cornelio Sulla Cosi. anno Urbis conditae ccxxix. Juliano xi. natum esse Christum docuit. sicut sententiam postea Keplerus amplexus, unum ei adjecti annum; & Juliano xi. Lælio Balbo, & Antistio Vetrico Cosi. Christi ortum attribuit. Ejus constituta rationis occasiōnem utrisque Iosephi, Dionis, & aliorum Historiorum diligenter explorata, & inter se collata monumenta præbuerunt. Neque verò singula, quibus suum illi dogma tenuit, argumenta complectar. præcipua dūmatax attingam: ut de novo illo doctrinā hominum invento quid fibi statuendum sit, prudens Leitor non prædictata sententia, nec *άλιγη* quadam *έρωτι*, sed certo iudicio, ac libratis argumentorum omnium momentis, apud se cogitet. Quod secus à nonnullis institutum animadvertisimus, qui ne illa ipsa quidem, quam damabant, intellecta sententia, neque causa cognita, gravissimis eam decretis, atrocissimisque fixerunt.

Quod igitur biennio saltem ante Lentuli, & Messalini Consulatum nasci Christum oportuerit, inde concludunt, quod certum sit Herode superflue id accidisse. Atque mortuus est Herodes anno Juliano xlii. ut ex Josepho, & Dion. colligitur. Nam Josephus Herodem Periodi Juliani 4799. Olympiadis ccxi. anno quartu: Urbis condite Varroniano DCCXLIX. Juliano xli. Nabonassari DCCXLIV. Augusti anni xi. à nece Julii: ab Antonii & Cleopatre morte, five Actiaco xxvi. Coll. Augusto xlii. & L. Cornelio Sulla.

Nam quod Cappellus Olympiadis cxciv. primum, & Nabonaftari dccccv. cum anno Julianu XI. componit, cohærente nullo modo potest: in cōquē sibimetipſi repugnat. Etenim primus annus aera Christi vulgaris ab eo statutari editionis Julianae xlii. quod & verum est: Caio Cesare, & Paulio Coii. Igitur quadraginta annos Julianus, sextus retrō est ante initium aera Christianæ. Atqui anno ejusdem aera cxxxviii.

Pars II. F f₂ init

Digitized by srujanika@gmail.com

² Vida, op. cit., vol. 1, p. 102; cf. also the article by J. B. B. de la Motte, "L'origine de l'ordre des Templiers," in *Archives de l'Institut d'Archéologie classique*, 1926, p. 10.

Vide, ait Petavius in margine exemplaris sui, *Albinum Elace*, Lib. de divin. officiis cap. 1, ubi ait Sulpicio & Camerino Coss. natum:

Digitized by srujanika@gmail.com